

SELETUSKIRI

Eesti seisukohad Euroopa kaitsevalmiduse koondpaketi (Omnibus V) kohta

1. Sissejuhatus

Euroopa Komisjon esitas 17. juunil 2025. a Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Kaitsevalmiduse koondpaketi“. Koondpakett sisaldavad ettepanekud viieks õiguslikuks algatuseks eesmärgiga toetada kaitsevalmiduse tõstmist, ühtlustades, lihtsustades ja muutes pindlikumaks Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) kaitsehangete, loamenetluste ja kaitsetööstusega seotud protsesse. Kaitsevalmiduse koondpakett ehk nn Omnibus V vastab otseselt Euroopa Ülemkogu 6. märtsi 2025. aasta üleskutsele Euroopa Komisjonile kiirendada tööd oluliste õigus- ja haldusraamistike lihtsustamisel kaitsevalmiduse seisukohast. Kaitsevaldkonna reeglite lihtsustamise koondpakett kajastab Euroopa kaitsevalmiduse valges raamatus¹ sätestatud prioriteete, ning seisukohta, et Euroopa Liidu praegust rahuajaks loodud regulatiivset raamistikku tuleb kohandada, võimaldamaks kiiret võimete arendamist ja kasutuselevõttu, mis vastaks muutunud julgeoleku vajadustele.

Eesti seisukoht antakse koondpakettis sisalduvate ettepanekute kohta:

- Euroopa Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja Nõukogule Kaitsevalmiduse koondpakett²;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kaitsevalmidusprojektide loamenetluse kiirendamise kohta³;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1907/2006, (EÜ) nr 1272/2008, (EL) nr 528/2012, (EL) 2019/1021 ja (EL) 2021/697 seoses kaitsevalmidusega ning kaitseinvesteeringute ja kaitsetööstuse tingimuste lihtsustamisega⁴;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2009/43/EÜ ja 2009/81/EÜ seoses kaitseotstarbeliste toodete ELi-siseste vedude lihtsustamise ning julgeoleku- ja kaitsealaste hangete lihtsustamisega⁵;
- Komisjoni delegeeritud määrus, millega muudetakse delegeeritud määrust (EL) 2021/1078 seoses programm InvestEU investeerimissuunistes sätestatud strateegiliste investeeringutega kaitsevaldkonnas⁶;
- Komisjoni delegeeritud määrus, millega täiendatakse vastuoluliste relvade definitsiooni määruses 2020/1818⁷.

Paketis sisalduvate muudatusettepanekute eesmärk on kõrvaldada regulatiivsed tõkked, hõlbustada ja kiirendada kaitsealaseid riigihankeid, lihtsustada eksportlubade saamist kaitseotstarbeliste toodetele ja teenustele, vähendada aruandluskohustusi ning toetada piiriülest koostööd ja selle kasvu. Konkreetsemalt tehakse ettepanek kiirendada kaitsevalmiduse projektide lubade menetlemist kaitsevalmiduse edendamiseks koos kaitseinvesteeringute ligipääsu parandamise kaitsetööstuse arendamise tingimuste lihtsustamisega. Samuti kavandatakse muudatusi kaitseotstarbeliste toodete ja teenuste

¹ Ühine valge raamat „Euroopa kaitsevalmidus 2030“, JOIN(2025) 120 final, 19.3.2025.

² Kaitsevalmiduse koondpakett COM(2025) 820 final

³ COM(2025) 821 final

⁴ COM(2025) 822 final

⁵ COM(2025) 823 final

⁶ C(2025) 3802 / 3

⁷ C(2025) 3801 / 3

kiiremaks liigutamiseks ELi-siseselt ning kaitse- ja julgeolekuvaldkonna hangete läbiviimise tõhusamaks muutmiseks. Eesti huvi on märkimisväärselt ja koheselt tugevdada ja suurendada Eesti ja laiemalt ka ELi kaitsevalmidust ning reageerimiskiirust, et olla valmis ka kõige halvemateks stsenaariumideks. Euroopa peab senisest enam võtma vastutuse enda julgeoleku eest ning suunama tähelepanu kaitsele kui ühisele avalikule huvile. Eestile on oluline, et kaitse- ja julgeolekuvaldkonna hangetes osalemise nõuded tagaksid võrdsed võimalused väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele. Soodustada tuleb ka kaitsetoodete ühishankeid ja parandada nende koordinatsiooni. Liikmesriikidele peab jääma pädevus tulenevalt julgeolekuolukorrast otsustada, kellelt kaitsetooteid ja -varustust hankida, et tagada varustuse õigeaegne kättesaadavus⁸.

Koondpaketi peamiseks õiguslikuks aluseks on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi ELTL) artikkel 114, mille eesmärk on rajada ühtne siseturg või tagada selle toimimine, eelkõige kogu Euroopa Liitu (edaspidi EL) hõlmava kaitseturu loomine ning selle edaspidine hea toimimine.

Omnibus V koondpaketi menetlusprotsess on kiirmenetlus koos Euroopa parlamendiga ning menetluskord ELi Nõukogus on kvalifitseeritud häälteenamus. Omnibus V koondpaketi kiirmenetluse tõttu Euroopa Komisjon mõjuanalüüsi ei koostatud, kuid viidi läbi avalik konsultatsioon perioodil aprill-mai 2025. Konsultatsiooni eesmärgiks oli koguda sisendeid kõikidelt olulistelt osapooltelt, keda koondpakett puudutab. Kaitseministeerium, kaasates puutuvad ministeeriumid ja huvigrupid, vastas avalikule konsultatsioonile.

Seisukohad ja seletuskirja on koostanud Kaitseministeeriumi kaitsetööstuse arendamise osakonna Euroopa kaitsetööstusprogrammide valdkonnajuht Ander Allas (ander.allas@kaitseministeerium.ee), kaitsetööstuspoliitika valdkonnajuht Enelin Tiiman (enelin.tiiman@kaitseministeerium.ee), NATO ja Euroopa Liidu osakonna juhataja asetäitja Liivi Turk (liivi.turk@kaitseministeerium.ee), NATO ja Euroopa Liidu osakonna nõunik Ingvar Arst (ingvar.arst@kaitseministeerium.ee), õigusosakonna nõunikud ja kaitsenõunik Eesti Vabariigi alalises esinduses ELi juures Hiie Marie Loovere (HiieMarie.Loovere@mfa.ee). Valdkonna eest vastutav asekancler Kaitseministeeriumis on kaitsetööstuse ja innovatsiooni asekancler Siim Sukles (siim.sukles@kaitseministeerium.ee).

2. Koondpaketi sisu ja võrdlev analüüs

2.1 Koondpaketi ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Komisjoni sõnul on tõeliselt iseseisva Euroopa ülesehitamiseks hädavajalik töötada välja 21. sajandiks uut tüüpi *Pax Europaea* – selline, mida kujundab ja juhib Euroopa ise. Seetõttu võimaldab EL enneolematu meetmena liikmesriikidel järgmise nelja aasta jooksul ReArm Europe'i kaitsevalmiduse plaan 2030⁹ raames teha täiendavaid kaitsekulutusi kuni 800 miljardit euro ulatuses, mida rahastatakse erinevate meetmete toel.

Euroopa Komisjoni teatise kohaselt on enam kui pooled liikmesriikidest taotlenud selle plaani raames riigieelarvelise ajutise vabastusklausli aktiveerimist, kasutades ära paindlikkust oma

---

⁸ Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2025–2027

⁹ 4. märtsil 2025 Euroopa Komisjoni presidendi Ursula von der Leyeni esitatud kava eesmärk on anda ELi liikmesriikidele rohkem finantspaindlikkust kaitsevaldkonna rahastamiseks, luua uus 150 miljardi eurone laenumehhanism SAFE ja anda liikmesriikidele võimalused juba jaotatud ELi struktuurivahendite vabatahtlikuks ümber tõstmiseks kahesuguse kasutusega projektidele.

kaitsekulutuste märkimisväärsaks suurendamiseks. Lisaks on Euroopa Ülemkogu teinud Euroopa Komisjonile üleskutse kiirendada tööd kõigis suundades, et järgneva nelja aasta jooksul otsustavalt suurendada Euroopa kaitsevalmidust. Kaitsevalmiduse koondpakett toetab liikmesriikide jõupingutusi tugevdada kaitsetööstuslikku baasi ja ELi üldist kaitsevalmidust ning paindlikkust 2030. aastaks. See aitab luua vajalikud tingimused investeringute kiirendamiseks kaitsevõimesse, pakkudes tööstusele vajalikku prognoositavust toodete arendamisel ja vähendades bürokraatiat.

Tõeliselt toimiv ELi-ülene kaitseotstarbelise varustuse turg, mis seab innovatsiooni ja konkurentsivõime Euroopa uuendamise keskmesse, on liikmesriikide jaoks kõige tõhusam viis oma arsenalide täiendamiseks ja valmisoleku suurendamiseks. See võimaldab liikmesriikidel saavutada mastaabisäästu, hõlbustab juurdepääsu kõigile ELi tarnijatele, vähendades märkimisväärselt eelisenä nende sõltuvust kolmandate riikide tarnijatest, ning tagab liidu strateegilise iseseisvuse pikaajalise elujõulisuse. Samuti toetab see Euroopa kaitsetehnoloogilise ja -tööstusliku baasi konkurentsivõimet, aidates kaasa tööstuse kasvule ja arengule kogu Euroopas läbi suurenenud kaitsekulutuste.

Teatise kohaselt ei ole ELi praegune regulatiivne keskkond täielikult kohandatud eesmärgile arendada vajalikke võimeid ja sõjalist valmisolekut ning hõlbustada suurte investeringute tõhusat ja kiiret elluviimist. Mitmed ELi õigusaktid ei soodusta Euroopa kaitsetehnoloogilise ja -tööstusliku baasi pikaajaliste investeringute tegemist kaitsevõime arendamisse, mis samas on vajalikud julgeolekuohtudele reageerimiseks. Euroopa Komisjoni hinnangul peaks ELi õigusraamistik toetama kaitsevalmiduse eesmärke, et liikmesriigid saaksid investeerida, teha teadusuuringuid, arendada kvaliteetseid tooteid ja teenuseid ning anda projektidele kiiremini lube ja korraldada hankeid paindlikumalt. Samal ajal tuleb jätkuvalt järgida teadus-, keskkonna- ja sotsiaalseid standardeid, mis on teinud ELi nendes valdkondades maailmaliidriks. Protsesside oluline lihtsustamine ning regulatiivse ja halduskoormuse kaotamine kõigis sektorites on vajalik, et kiirendada Euroopa kaitsetööstuse tootmise suurendamist ning saavutada seega ruttu tootmisvõimsuse tase, mis on vajalik, et väga intensiivseks konfliktiks valmistuda ja seeläbi seda vältida.

Lisaks on see koondpakett ulatuslik võimalus liikmesriikide relvajõudude moderniseerimiseks ning Euroopa kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi investeringute hõlpsamaks suurendamiseks. Arvesse tuleb siinjuures võtta ka sõjatehnoloogia kiiret arengut ja amortiseerumise efekti, mida näitab Venemaa käimasolev sõda Ukraina vastu ja murranguliste tehnoloogiate levik kaitsevaldkonna tarneahelates. Selleks, et kaitseinvesteeringute ja Euroopa kaitsesektori innovatsiooni potentsiaali ära kasutada ja tagada parem vastuvõtlikkus pidevale arengule ja kiiretele muudatustele, on oluline edendada innovatsioonitsükleid, eelkõige lihtsustades ja kiirendades Euroopa Kaitsefondi raames tehtava koostöö põhineva teadus- ja arendustegevuse protseduure. Täiendavalt on kriitilise tähtsusega idufirmade ja kasvufirmade toetamine innovatsiooni ja konkurentsivõime edendamiseks ELis, eelkõige avades Euroopa Innovatsiooninõukogu (EIC) kiirendi, Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) ja Euroopa kasvufirmade fondi (Scale-Up Europe Fond) kaheotstarbelisele kaitsetehnoloogiale¹⁰.

2.2 Euroopa Liidu kaitsealased õigusaktid ja kaitsetööstuse programmid

---

¹⁰ Antud muudatusi olemasolevatesse kesksetesse ELi rahastusprogrammidesse ei ole antud seisukohtades kajastatud, kuna on juba adresseeritud varem avaldatud määruse (KOM/2025/188) eelnõuga, mille kohta kiideti seisukohad heaks 12.06.2025 VV istungil ja 20.06.2025 Riigikogu ELi asjade komisjoni istungil (*Eesti seisukohad kaitseinvesteeringute soodustamise kohta EL programmides ReArm Euroopa Plaani rakendamiseks*)

2.2.1 Julgeoleku- ja kaitsealaste hangete lihtsustamine (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/81/EÜ muutmise)

Kaitse- ja julgeolekualaste riigihangete direktiivi¹¹ eesmärk on tagada sobivad tingimused ELi-ülese kaitsetoodete turu toimimiseks. Komisjoni läbiviidud avalikus konsultatsioonis osalenud sidusrühmad peavad aga direktiivi kohaseid menetlusi sageli liiga keerukateks, mis nõuavad liikmesriikidelt ebaproportsionaalselt palju ressursse. Seetõttu on vaja direktiivi sätteid lihtsustada, tagades samal ajal selle eesmärkide saavutamise, eelkõige võimaldades selliste riigihangete läbiviimiseks sujuvamaid ja tõhusamaid protsesse. See võimaldab liikmesriikidel keskenduda kõige olulisematele lepingutele, jaotada ressursse tõhusamalt ja leevendada tööstussektori halduskoormust.

Kuigi direktiivi täielik läbivaatamine on kavandatud 2026. aastaks, tuleks Euroopa Komisjoni hinnangul hanke-eeskirju lihtsustada juba praegu, et tugevdada liikmesriikide kaitsevalmidust, suurendada Euroopa iseseisvust ja parandada julgeolekut. Sealjuures arvestades ka vajadustega reageerida kiireloomulistele olukordadele juba varem, et saavutada 2030. aastaks kaitsevalmiduse koondpaketi väljatoodud eesmärgid.

Koondpaketi teeb Euroopa Komisjon direktiivi 2009/81/EÜ ettepanekud järgmisteks muudatusteks:

- Direktiivis 2009/81/EÜ sätestatud piirmäärasid tõstetakse, et võimaldada liikmesriikidel keskenduda kriitilise tähtsusega hankelepingutele ja vähendada väiksemate hankemenetluste puhul tööstusele pandavat halduskoormust.
- Ette nähakse direktiivil 2014/24/EL põhinev avatud hankemenetlus ja dünaamiline hankesüsteem, et suurendada liikmesriikide käsutuses olevate vahendite valikut.
- Uuenduslike lahenduste hankimise toetamiseks nähakse ette muudetud ja paindlikum direktiivil 2014/24/EL põhinev innovatsioonipartnerluse menetlus.
- Paralleelsetest konkureerivatest teadus- ja arendusprojektidest tulenevate uuenduslike toodete või teenuste hankimiseks nähakse ette lihtsustatud menetlusega otsehanked.
- Ette nähakse ajutine erand, mis võimaldab liikmesriikidel ühishangete, sealhulgas valmislahenduste hangete puhul kasutada väljakuulutamisetähtaegade läbimõõramisega hankemenetlust¹². Seda saab kasutada, kui vähemalt kolm liikmesriiki hangivad kaitseotstarbelisi tooteid, mis on identsed või vaid väikeste erinevustega.
- Direktiivis 2009/81/EÜ kodifitseeritakse sätteid, mis käsitlevad liikmesriikide ühinemist teadus- ja arendustegevusel põhinevate koostööprogrammidega pärast teadus- ja arendustegevuse etapi lõppu.
- Täpsustatakse riigihangete raamlepinguid reguleerivaid eeskirju ja raamlepingu maksimaalset kehtivusaega pikendatakse seitsmelt aastalt kümnele (nagu on kavandatud ka Euroopa kaitsetööstuse programmi (EDIP) määruses¹³).
- Kaitsealaste hangetega seotud statistilise aruandluse kohustusi vähendatakse, et leevendada liikmesriikide halduskoormust.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmitavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise kord ning muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76–136)

¹² Direktiivi 2009/81/EÜ artikli 1 punktis 10 esitatud mõiste „kriis“ hõlmab stsenaariume, mille puhul „niisuguse kahjustava sündmuse toimumist peetakse ilmsiks“.

¹³ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Euroopa kaitsetööstuse programm (EDIP) ja meetmete raamistik kaitseotstarbeliste toodete õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise tagamiseks (COM(2024) 150 final, 5.3.2024).

2.2.2 Kaitseotstarbeliste toodete Euroopa Liidu siseste vedude lihtsustamine (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/43/EÜ muutmise)

Kaitseotstarbeliste toodete kiire liikumine ELis on oluline, mobiliseerimaks kogu tööstuslik ja tehnoloogiline suutlikkus ning saavutamaks sünergia, mastaabisääst, innovatsioon ja tagamaks varustuskindlus. Avalikus konsultatsioonis osalenud sidusrühmad osutasid liikmesriikide kontrollisüsteemide ebapiisavale ühtlustamisele, täpsemalt üldlubade, koondlubade ja üksikute veolubade (mis on direktiivis ette nähtud peamine lihtsustamisvahend¹⁴) ebapiisavale kasutamisele ning kutsusid üles kõrvaldama ELi-sisese ülekande kontrolliga seotud keerukust ja viivitusi. Samuti osutasid nad kitsaskohtadele, mis tulenevad õigeaegsete ülekandelubade puudumisest Euroopa Kaitsefondi (edaspidi ka *EDF*) projektide rakendamisel, ning suurele koormusele, mis kaasneb mitmete riiklike lõppkasutaja sertifikaatide või muude ELi-sisese ülekande piirangute keelustamise vormide haldamisega.

Koondpaketi teeb Euroopa Komisjon direktiivi 2009/43/EÜ ettepanekud järgmisteks muutusteks:

- Täiendatakse juhtumite loetelu, mille puhul liikmesriigid võivad teha erandeid kohustusest taotleda eelnev luba kaitseotstarbeliste toodete veoks, et hõlmata ELi kaitsetööstuse programmide rahastatavate projektide rakendamiseks vajalikud veod, struktureeritud piiriülese tööstuspartnerluse raames toimuvad veod (kooskõlas kaitseotstarbeliste toodete ELi-siseste ülekannete direktiiviga¹⁵), ELi institutsioonidele ja asutustele ning Euroopa Kaitseagentuurile tehtavad veod ning kriisist tingitud hädaolukorras tehtavad veod.
- Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, millega määratakse kindlaks vedusid käsitleva raamistiku teatavad mitteolemuslikud osad.
- Üldise veoloa kohaldamisala laiendatakse, et hõlmata lisaks sertifitseeritud Euroopa kaitsetööstusettevõtjatele tehtavatele vedudele sertifitseeritud üksuste tehtavad veod.
- Liikmesriigid peavad nägema oma õigusaktidega ette võimaluse kehtestada muid kui artikli 5 lõikes 2 nimetatud üldisi veolube.
- ELi kaitsetööstuse projektide, näiteks Euroopa Kaitsefondi tarvis nähakse ette üldised veoload, millega hõlmatakse kõik kaitseotstarbelised tooted ja kõik projekti elluviimiseks vajalikud veod.
- Muudetakse sätet, mis käsitleb kaitseotstarbeliste toodete tarnijate esitatavat teavet, et tagada neile vajalik paindlikkus, säilitades samal ajal läbipaistvuse ja kontrolli.

2.2.3 Euroopa Kaitsefond (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/697 muutmise)

Euroopa Kaitsefond (EDF) on ainus ELi vahend, mis toetab koostööl põhinevat kaitsealast teadus- ja arendustegevust. Komisjoni vahehindamine fondi kohta ja ulatuslikud konsultatsioonid sidusrühmadega kinnitasid selle üldist tõhusust ja asjakohasust, rõhutades samal ajal vajadust menetlusi veelgi lihtsustada ning halduskoormust vähendada.

---

¹⁴ Üldised veoload võimaldavad asendada eelkontrolli (veole eelnev kontroll) järelkontrolliga (veojärgne kontroll). See muudatus võimaldab tavaliselt teha vedu ühe kuni kolme päeva jooksul. Seevastu keskmine aeg, mis kulub kontrollivatel asutustel lihtsa individuaalse veoloa eelnevaks menetlemiseks, on hinnanguliselt ligikaudu 6-7 nädalat, kusjuures lubade andmise protsessid võtavad sageli märkimisväärselt kauem aega.

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiivi 2009/43/EÜ kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise kohta (ELTL 146, 10.06.2009, lk 1-36) artikli 4 lõige 8.

Koondpakett teeb Euroopa Komisjon määrusesse (EL) 2021/697 ettepanekud järgmisteks muudatusteks:

- Selgitada ja lihtsustada lepingute sõlmimise kriteeriume, sh võimalust valida ainult kõige asjakohasemad lepingu sõlmimise kriteeriumid ning rakendada Euroopa Kaitsefondi iga-aastaste või mitmeaastaste tööprogrammide kaudu.
- Selgitada otselepingute sõlmimise suhtes kohaldatavaid eeskirju.
- Lihtsustada eelarve kaudse täitmise kasutamist.
- Lihtsustada kommertskasutusele eelnevaid hankeid ja kaasrahastavate liikmesriikide õigust saada juurdepääs arendusprojektide tulemustele (Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi (STEP)¹⁶ raames).
- Muuta rahastamiskõlblikuks väljaspool liidu territooriumi (nt Ukrainas) tehtavate testimiste kulud.
- Lihtsustada sidusrühmadel (Euroopa Komisjon, liikmesriigid, tööstus) konfidentsiaalse ja tundliku teabe vahetamist. Selleks võetakse järkjärgult kasutusele SUE (Secret de l'Union Européenne) süsteem.

2.3 Euroopa Liidu mittekaitsealased õigusaktid ja programmid

2.3.1 Kitsaskohtade kõrvaldamine ja kaitsevalmiduse suurendamise võimaluste parandamine (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu kaitsevalmidusprojektide loamenetluse kiirendamise kohta, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EÜ) nr 1907/2006, (EÜ) nr 1272/2008 muutmise, (EL) nr 528/2012, (EL) 2019/1021)

Kaitsetööstuse investeeringute ja kaitsevalmidusega seotud tegevus lubade andmise protsessid on sageli liiga pikad ja keerukad. Kuigi lubade andmine on liikmesriikide vastutusel, sätestab liidu õigus mitmed lubade andmisega seotud nõuded, sealhulgas näiteks keskkonnamõju hindamised. Loamenetluste kiirendamiseks on oluline tagada, et keskkonnavalased õigusaktid (nt linna-/maa planeerimise, keskkonnamõju hindamise, müra, elupaikade ja lindude kaitse, vee- ja jäätmekäitluse kohta) võtaksid arvesse kaitsevalmiduse eesmärkide saavutamist praeguses julgeolekuolukorras. Need rahuajal paika pandud protsessid peavad nüüd hõlmama kiirendatud lubade andmise menetlusi, mis on kohandatud kiireloomulistele kaitsevalmiduse vajadustele, hõlbustamaks kaitsetööstuse investeeringute ning kaitsevalmiduse tegevuste ulatuslikku ja kiiret suurendamist, mis on olulised tekkivate julgeolekuvajaduste rahuldamiseks. Sealjuures tuleb säilitada keskkonna ja inimeste tervise kaitse eesmärkide saavutamise võimalus. Selleks tuleb sätestada prioriteetsed kaitsevalmiduse tasemed tõstvad valdkonnad ning luua kiirendatud lubade andmise protsessid koos ühtse kontaktpunktiga, kelle ülesanne on teabevahetust sujuvamaks muuta ja vähendada halduskoormust. Ühtse kontaktpunkti loomine eeldab protsesside konsolideerimist. Liikmesriikide taotlusel on komisjon valmis andma nõu ja toetama suutlikkuse suurendamist lubade andmise kiirkorra kehtestamisel.

Koondpakett teeb Euroopa Komisjon järgmised ettepanekud:

- Tehakse ettepanek uueks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseks kaitsevalmidusprojektide loamenetluse kiirendamise kohta, milles muuhulgas:

---

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29.veebruari 2024. aasta määrus (EL) 2024/795, millega luuakse Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) ja muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ ning määrusi (EL) 2021/1058, (EL) 2021/1056, (EL) 2021/1057, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) 2021/1060, (EL) 2021/523, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697 ja (EL) 2021/241 (ELTL 2024/795, 29.02.2024).

- kavatsetakse lühendada kaitsevalmidusprojektide puhul loamenetlust 60 päeva peale (võimalus pikenduseks 30 või 60 päeva);
- tehakse ettepanek ühtse kontaktpunkti loomiseks tööstusele, et lihtsustada lubade taotlemist puudutavaid protsesse ja teabevahetust.
- REACH-määruse¹⁷ muudatusega soovib komisjon selgesõnaliselt lisada kaitsevalmiduse eesmärgi ja tagada, et kaitseküsimusi, sealhulgas kaudset mõju kaitsevaldkonna tarneahelatele hinnatakse põhjalikult. Sellest tulenevalt asendatakse määruse (EÜ) nr 1907/2006 artikli 2 lõige 3 järgmisega:
  - „3. Liikmesriigid võivad kehtestada ainete ning segu või toote koostises esinevate ainete suhtes erandeid käesolevast määrusest, kui see on vajalik riigikaitse huvides.“
- CLP-määruse (EÜ) nr 1272/2008 artikli 1 lõige 4 asendatakse järgmisega:
  - „4. Liikmesriigid võivad konkreetsetel juhtudel kehtestada teatavate ainete segude ja I lisa punktis 2.1 osutatud toodete suhtes erandeid käesolevast määrusest, kui see on vajalik riigikaitse huvides.“
- ELi biotsiidimääruse (EL) nr 528/2012 artikli 2 lõige 8 asendatakse järgmisega:
  - „8. Liikmesriigid võivad kehtestada biotsiidide või töödeldud toote koostises esinevate biotsiidide suhtes erandeid käesolevast määrusest, kui see on vajalik riigikaitse huvides.“
- Püsivate orgaaniliste saasteainete muutmise määrust (EL) 2019/1021 muudetakse järgmiselt:
  - Artiklisse 2 lisatakse järgmine punkt 14: „kaitsevalmidus“ – ühe või mitme liikmesriigi valmidus reageerida kaitsevaldkonna kriisile, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/81/EÜ artikli 1 punktis 10¹⁸;
  - Artiklisse 3 lisatakse järgmine lõige 4a: „Konventsiooni artikli 8 lõikes 7 ja artikli 8 lõikes 8 osutatud riskijuhtimise hindamise otstarbel teabe kogumisel, hindamisel ja esitamisel võtavad komisjon ja liikmesriigid nõuetekohaselt arvesse kaitsevalmidust ja kaitsesektori eripärasid, sh mõju kaitsevaldkonna tootmise tarneahelatele.“;
  - Artikli 13 lõikesse 1 lisatakse järgmine teine lõik: „Vajaduse korral võivad liikmesriigid teha käesolevast artiklist erandeid riiklike ja kaitsehuvide kaitsmise kaalutlustel tundliku teabe kaitsmiseks, kui kõnealused erandid ei õhnesta liidu või liikmesriikide poolset konventsioonist tulenevate aruandluskohustuste täitmist, kui see on asjakohane.“

2.3.2 Kaitsevaldkonna avaliku ja erasektori investeeringute hõlbustamine (Delegeeritud määrus, millega muudetakse delegeeritud määrust (EL) 2021/1078 seoses programm InvestEU investeerimissuunistes sätestatud strateegiliste investeeringutega kaitsevaldkonnas (C(2025) 3802 ja LISA)

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH), ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/55/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELTL 396, 30.12.2006, lk 1-850).

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/81/EÜ, millega kooskõlastatakse teatavate kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas ostjate poolt sõlmítavate ehitustööde ning asjade ja teenuste riigihanketingute sõlmimise kord ja muudetakse direktiive 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ (ELT L 216, 20.8.2009, lk 76, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj>).

Kaitsetööstuse laienemiseks ja ELi 2030. aasta kaitsevalmiduse eesmärkide saavutamiseks on olulised märkimisväärsed avaliku ja erasektori investeeringud. Selle ettevõtmise osana saavad liikmesriigid kasutada ühtekuuluvusfondi vahetähtsuse pakutavaid täiendavaid rahastamise võimalusi kaitsetööstuse suutlikkuse ja sõjaväelise liikuvuse toetamiseks¹⁹. Samuti saavad nad kasutada oma taaste- ja vastupidavuskavade ressursse riiklike tugipankade ja -asutuste omakapitalisüsteemideks või panusteks ELi satelliitide programmidesse ja Euroopa kaitsetööstuse programmi (EDIP), nagu on rõhutatud teatistes „NextGenerationEU – teekond 2026. aastani“²⁰.

Koondpakett teeb Euroopa Komisjon ettepanekud järgmisteks muudatusteks:

- Selgem sõnastus kaitseinvesteeringute määratlustes – rohkem fikseeritust rakendajatele;
- Paindlikumad reeglid kolmandatest riikidest pärit ettevõtjatele kontrolli teostamisel ELi raamistikes koostöö tegemiseks ja kaasamiseks;
- Kehtivaid reegleid ajakohastatakse, et mitte takistada programmi InvestEU kasutamist kaitsesektoris.

2.3.3 Vastuoluliste relvade definitsiooni täiendamine (Komisjoni delegeeritud määrus, millega täiendatakse vastuoluliste relvade definitsiooni määruses 2020/1818 (määrus seoses ELi kliimaülemineku võrdlusaluste ja Pariisi kokkulepet järgivate ELi võrdlusaluste miinimumnõuetega) (C(2025) 3801 ja LISA)²¹

Muudatuse eesmärk on muuta kaitsetööstusesse investeerimine atraktiivsemaks, selgitades relvade määratlust ja vältides sellega seonduvat segadust, mis on seni takistanud ettevõtjate rahastust, täpsemalt lähtudes Pariisi kliima kokkulepet järgivatest ELi võrdlusalustest.

Delegeeritud määruse 2020/2018 artikkel 1's tehakse ettepanek järgmiseks muudatuseks:

- Artikli 12 lõiget 1 muudetakse järgmiselt: 'vaidlusaluste relvadega seotud tegevus' asendatakse 'keelatud relvadega seotud tegevused';
- Keelatud relvade kohta koostati täpne loetelu:

Relva liiki keelustava lepingu või konventsiooni nimetus	Keelatud relvaliik
Bioloogiliste relvade keelustamise konventsioon (1972)	Bioloogilised relvad, nagu on määratletud konventsiooni esimeses artiklis
Keemiarelvade keelustamise konventsioon (1993)	Keemiarelvad, nagu on määratletud konventsiooni teises artiklis
Jalaväevastaste miinide keelustamise konventsioon (Ottawa leping – 1997)	Jalaväevastased miinid, nagu on määratletud konventsiooni teises artiklis
Kobarpommi konventsioon (2008)	Kobarpommid, nagu on määratletud konventsiooni teises artiklis

3. Õiguslik alus, vastavus subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele

¹⁹ Komisjoni ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/694, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697, (EL) 2021/1153, (EL) 2023/1525 ja (EL) 2024/795, et stimuleerida kava „ReArm Europe“ rakendamise eesmärgil kaitsetööstuslike investeeringuid ELi eelarvest (COM(2025) 188 final, 22.04.2025).

²⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Taasterahastu „NextGenerationEU“ – tee 2026. aastani“ (COM(2025) 310 final, 04.06.2025).

²¹ See muudatus täpsustab ja lihtsustab kestlikkuse rahastamise võrdlusaluseid käsitlevat delegeeritud määrust (EL) 2020/2018, täpsustades nõudeid vastuoluliste relvadega seotud ettevõtjate avalikustamise kohta. Määrus (EL) 2020/2018 täiendab määrust (EL) 2016/1011 vastavalt artikli 19 punktile a.

3.1 Õiguslik alus

Käesoleva kaitsevalmiduse koondpaketi ettepaneku õiguslikud alused on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi *ELTL*) artikli 53 lõige 2, artikkel 62, artikkel 114, artikkel 114 lõige 1, artikkel 173 lõige 3, artikkel 182 lõige 4, artikkel 183, artikli 188 teine lõik ja artikkel 192 lõige 1.

3.1.1 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus kaitsevalmidusprojektide loamenetluse kiirendamise kohta

Ettepanekukohase määruse õiguslik alus on ELTL artikkel 114, kuna selles kavandatud meetmete eesmärk on säilitada siseturu, eelkõige kogu ELi hõlmava kaitseturu hea toimimine. Kogu ELi hõlmava kaitseturu toimimise huvides on vaja investeerida kaitsevalmidusse (nt tootmistehased, katserajatised ja vajalik taristu) ning seejuures on liikmesriikide või ELi kaitsevalmidust suurendavate arendusprojektide jaoks vaja mitut luba. Olukord, kus siseturu mõnes osas on ette nähtud palju lühem loamenetlus, kujutaks endast tõsist ohtu siseturu tõrgeteta toimimisele. Ettepanekuga tagatakse, et kaitsevalmidusprojektide loamenetlus on kõigis liikmesriikides kiire ja ühtlustatud.

3.1.2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 1907/2006, (EÜ) nr 1272/2008, (EL) nr 528/2012, (EL) 2019/1021 ja (EL) 2021/697 seoses kaitsevalmidusega ning kaitseinvesteeringute ja kaitsetööstuse tingimuste lihtsustamisega

Ettepanekukohase määrusega muudetakse kehtivaid ELi määrusi, mistõttu on ettepaneku õiguslik alus sama mis muudetavate määruste õiguslik alus. Kuivõrd määruse eelnõuga muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006, määrust (EÜ) nr 1272/2008 ja määrust (EL) nr 528/2012, on kõnealuste muudatuste õiguslik alus ELTL artikkel 114. Kuivõrd määruse eelnõuga muudetakse määrust (EL) 2019/1021, on kõnealuste muudatuste õiguslik alus ELTL artikli 192 lõige 1. Kuivõrd määruse eelnõuga muudetakse määrust (EL) 2021/697, on kõnealuste muudatuste õiguslik alus ELTL artikli 173 lõige 3, artikli 182 lõige 4 ja artikkel 183 ja artikli 188 teine lõik.

3.1.3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2009/43/EÜ ja 2009/81/EÜ seoses kaitseotstarbeliste toodete ELi-siseste vedude lihtsustamise ning julgeoleku- ja kaitsealaste hangete lihtsustamisega

Ettepanekukohase direktiiviga muudetakse kehtivaid direktiive, mistõttu on selle õiguslik alus sama mis muudetavate direktiivide õiguslik alus, nimelt ELTL artikli 53 lõige 2, artikkel 62 ja artikli 114 lõige 1. ELTL artikkel 114 on üldine õiguslik alus, mille eesmärk on rajada ühtne turg või tagada selle toimimine. Direktiivi õiguslik alus nende muudatuste osas, millega muudetakse direktiivi 2009/43/EÜ, on ELTL artikkel 114. Käesoleva direktiivi õiguslik alus on nende muudatuste osas, millega muudetakse direktiivi 2009/81/EÜ, ELTL artikli 53 lõige 2 ning artiklid 62 ja 114.

Kõnealusest direktiivi ettepanekust mõjutatud õigusaktid sisaldavad sarnaseid sätteid, mille eesmärk on vähendada liikmesriikide ja tööstuse koormust või pakkuda neile abi kohustuste täitmisel, mis neile on pandud asjakohaste õigusaktidega, eesmärgiga muuta selliste õigusaktide kohaldamine lihtsamaks ja vähem koormavaks. Et suurendada seda proportsionaalsust halduskoormuse osas, peetakse vajalikuks laiendada sätteid kogu ELi hõlmavale kaitseturule, et toetada liikmesriikide kaitsevalmiduse suurendamist ning edendada konkurentsivõimelise ja uuendusliku Euroopa kaitsetööstuse arengut.

3.1.4 Komisjoni delegeeritud määrus, millega täiendatakse vastuoluliste relvade definitsiooni määruks 2020/2018

Delegeeritud määrust täiendatakse sihipäraselt, mis käsitleb säästva rahanduse võrdlusnäitajaid, kasutades täpsemaid ja selgemaid nõudeid reeglite kohta, mis puudutavad säästva rahanduse avalikustamist ettevõtjate puhul, kellel on kokkupuutuvus keelatud relvadega. Määrus (EL) 2020/1818 täiendab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/1011 vastavalt artikli 19 lõik a-le.

3.1.5 Delegeeritud määrus, millega muudetakse delegeeritud määrust (EL) 2021/1078 seoses programm InvestEU investeerimissuunistes sätestatud strateegiliste investeringutega kaitsevaldkonnas

Delegeeritud määrus on programm InvestEU investeerimisjuhiste täiendamine, mis on esitatud Euroopa Komisjoni 14. aprilli 2021. aasta delegeeritud määruse (EL) 2021/1078 lisana. See määrus täiendab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/523.

3.2 Subsidiaarsus

Liikmesriigid üksi ei suuda ettepaneku eesmärgke saavutada, sest kaitsevõime tõstmist ja kaitsetööstuse konkurentsirengu soodustamist puudutavad probleemid on piiriülesed. Kaitsetööstus on tihedalt integreeritud ja omavahel seotud ning ettevõtjad tegutsevad mitmes liikmesriigis ja sõltuvad riigipiire ületavatest keerukatest tarneahelatest. Pakutud meetmed keskenduvad valdkondadele, mille puhul annab liidu tasandil tegutsemine vajalike meetmete ulatuse, kiiruse ja mastaabi tõttu tõendatava lisaväärtuse.

Kaitsevalmidusprojektide loamenetluse kiirendamisega seoses:

- ELi tasandil kiirendatud loamenetluse kehtestamisega täidab ettepanek eesmärgke luua ELis tegutsevatele kaitsetööstusettevõtjatele võrdsed tingimused, tagades tööstusele suutlikkus kiiresti ja tulemuslikult tootmist suurendada. ELi kollektiivsed kaitsealased jõupingutused eeldavad koordineeritud lähenemisviisi ning kavandatud mehhanism hõlbustab kaitsevalmidusprojektide kiiret kasutuselevõttu. Kui liikmesriigid kaitsevalmidusprojektide loamenetluste käsitlemist omavahel ei koordineeri, võib see viia regulatiivse võidujooksuni nõuete leevendamiseks või saavad suuremad ettevõtjad ebaproportsionaalse konkurentsieelise. See oleks kaitsetarbeliste toodete varustuskindlusele avalduva negatiivse mõju tõttu ebasoovitav, potentsiaalselt ohustades ELi suutlikkust tekkivatele julgeolekuohtudele reageerida. Kavandatud mehhanism ei mõjuta asjaomaste lubade andmise faktilist alust, vaid loob liikmesriikides ühtse kontaktpunkti²² ja teeb loataotluste käsitlemise paindlikumaks. See teeb kaitsetööstusettevõtjatele asjakohaste lubade saamise sujuvamaks, tagades samal ajal vajalike keskkonna-, tervishoiu- ja ohutusstandardite samaaegse järgimise.

Seoses direktiivide 2009/43/EÜ ja 2009/81/EÜ lihtsustamisega:

- Ettepaneku eesmärg on muuta ELi õigusakte, mis puudutavad otseselt kogu ELi hõlmavat kaitseturgu. Sama eesmärgke ei ole võimalik saavutada liikmesriikide tasandil,

---

²² Liikmesriikide põhine ühtne kontaktpunkt: Üks kindel kontaktpunkt (mis koondab erinevate ametkondade vajaduste ühte kohta), kuhu ettevõtjad ja organisatsioonid saaksid pöörduda, kui nad vajavad kaitsevaldkonnaga seotud lube (nt relvade, kaitsetehnoloogia, topelt kasutusega kaupade või tundliku info eksport, import jne). See aitab vähendada tänast süsteemset killustatust.

eelkõige kui võtta arvesse ka vajadust tagada kõigis liikmesriikides ühtlustatud lähenemisviis, mis on tulemusliku lihtsustamise seisukohast otsustava tähtsusega.

Seoses määruste (EÜ) nr 1907/2006, (EÜ) nr 1272/2008, (EL) nr 528/2012, (EL) 2019/1021 ja (EL) 2021/697 lihtsustamisega:

- Liidu õiguse alusel otseselt ja kaudselt kehtestatud kohustusi ning erandeid saab muuta ainult liidu tasandil. Liikmesriigid, tootmisharud ja komisjon saavad kasu pakutud muudatustest, mille eesmärk on tagada kaitsevalmidus ja menetluste lihtsustamine.

3.3 Proportsionaalsus

Ettepanek on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, sest see ei lähe kaugemale, kui on vaja Euroopa tasandil kindlaks määratud eesmärkide saavutamiseks. Võttes arvesse halvenenud geopoliitilist olukorda, märkimisväärset ohtu liidu julgeolekule ja kaitseinvesteeringute enneolematut ulatust järgmise nelja aasta jooksul, on kavandatud poliitiline lähenemisviis proportsionaalne kindlaks tehtud probleemide ulatuse ja tõsidusastmega.

Ettepaneku eesmärk on tugevdada liikmesriikide kaitsevalmidust meetmetega, mille kaudu tagada kaitsealase tootmisvõimsuse ulatuslikku ja kiiret kasvu, pidades silmas kogu ELi hõlmava kaitseturu sujuv toimimine. Ettepanek piirdub seega nende muudatustega, mis on vajalikud selle kindlustamiseks, et kaitsevõime tagatakse ühise õigusraamistiku alusel ELi eri valdkondades. Direktiivide 2009/81/EÜ ja 2009/43/EÜ muudatust kontekstis on ettepaneku eesmärk lihtsustada praegu kohaldatavat õigusraamistikku ja kodifitseerida Euroopa Liidu Kohtu praktikaga kehtestatud riigihankeõiguse teatavad elemendid. Eesti hinnangul on eelnõu kooskõlas proportsionaalsuse ja subsidiaarsuse printsiipidega.

4. Esialgse mõjude analüüsi kokkuvõte

Tegu on kiireloomulise ettepanekuga, mis järgnes Euroopa Ülemkogu 6. märtsi üleskutsele 2025. aasta järeldustes kiirendama tööd kõigis tegevussuundades, et järgneva viie aasta jooksul otsustavalt suurendada Euroopa kaitsevalmidust²³.

Euroopa Komisjoni algatusel hõlmab koondpaketi ettepanek õigusaktide piiratud ja sihipärast muutmist, mille eesmärk on toetada Euroopa kaitsetööstuse kiiret kohanemist uue geopoliitilise keskkonnaga ja aidata seeläbi muuhulgas ka sõjas olevat Ukrainat. Kuna tegemist on kiireloomulise koondpaketi ettepanekuga, tehti enne koondpaketi ettepaneku koostamist avalik konsultatsioon, kuid põhjalikku mõjuanalüüsi ei teostatud. Vastavalt avaliku konsultatsiooni ettepanekutele adresseeritakse ka omnibusi koondpaketi teataval määral mõjusid.

4.1 Kaitsevalmiduse koondpaketi esmane mõjude analüüs

4.1.1 Majanduslikud mõjud

Mõju sihtrühmaks on ettevõtjad, enim võib mõju avalduda kaitsetööstuse, IT, logistika ja sisejulgeoleku valdkonnas tegutsevatele ettevõtjatele.

---

²³ Euroopa Ülemkogu kordas palvet 20. märtsi järeldustes. 26. juuni 2025 järeldustes julgustati muuhulgas kiiresti menetlema kaitsevalmiduse Omnibus ettepanekut.

Koondpakett toob eeldatavasti kaasa positiivsed majanduslikud mõjud, arvestades, et selle eesmärgiks on edendada Euroopa kaitsetööstust. See pakub rahastamise võimalusi kaitsevaldkonna koostöö hõlbustamisele (ekspordi suurenemisele) ning tehniliste tingimuste loomisele, mis võimaldavad soodustada kaitseotstarbeliste toodete tootmist Eestis. See omakorda avaldab positiivset majanduslikku mõju rahvusvaheliselt (majandusliku julgeoleku tähenduses). Muudatusettepanekute eesmärk on suurendada riigi ja ettevõtjate koostööd (hankelepingud, varude tagamine) ning see võib aidata kaasa uute koostöömehhanismide loomisele sektori sees (nt kriitilise taristu ehitus). Rahvusvahelises tähenduses võib oodata kaitsevaldkonna kaubavahetuse ja investeringute intensiivistumist ning ELi-välistest riikidest pärit tarnijatest sõltuvuse vähenemist.

Kiirem lubade menetlus vähendab ettevõtjate ooteaegu ning seeläbi ka müügitsükleid. Kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste ühtlustamine avaldab selget mõju ka tarneahelatele, kiirendades tarneaegu erinevatele komponentidele ning ka lõpptoodetele. See tähendab, et ettevõtjad saavad kiiremini kasvatada tootmist ning kiirendada tarneaegu ning seeläbi ka kiiremini reageerida kriisidele. Lisaks aitab hanketingimuste lihtsustamine ning uuenduslike lahenduste suurem hankimine suurendada väike ja keskmise suurusega ettevõtjate võimalusi hangetes osaleda.

4.1.2 Mõju riigikaitsele ja välissuhetele

Mõju sihtrühmadeks on valitsusasutused, kaitsetööstusettevõtjad ning Eesti ja ELi liikmesriikide elanikud.

Koondpaketi ettepanekute on oluline positiivne mõju riigi kaitsevõime tugevdamisele ja julgeolekule laiemalt. Tiheneks ja lihtsustuks liikmesriikide koostöö tarneahelate kindluses ning varustuse ja kriisijuhtimise valdkonnas. Samuti loob koondpakett võimalused suurendada ja kiirendada piiriülest koostööd kaitsevõime kasvatamise projektide elluviimiseks ELi rahastuse toel (EL eelarve raamistik). Lisaks lihtsustatakse liikmesriikide võimalusi hankida kaitseotstarbelisi tooteid, mis aitab olulisel määral kaasa kaitsevõime tõstmisele.

4.1.3 Mõju riigivalitsemisele ja –eelarvele

Sihtrühmaks on kaitseotstarbeliste toodete hankimisega tegelevad valitsusasutused (Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus), samuti valitsusasutused, kelle ülesandeks on erinevate kaitsevalmiduse projektidega seotud lubade menetlemine (näiteks kohalik omavalitsus, keskkonnaamet, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus jne).

Kaitsevalmiduse koondpakett omab mõju riigiasutuste töökorraldusele. Ettepaneku muudatused näevad ette nt ühtse kontaktpunkti loomise igas liikmesriigis, mille eesmärgiks saab asjaajamisega seotud teenuste konsolideerimise (riigihangete, impordi- ja ekspordilubade menetlused, erinevad standardiseerimised jne) ning seeläbi asjaajamise efektiivsemaks muutmise, seeläbi vähendatakse administratiivkoormust. Vastava kontaktpunkti eesmärgiks saab otsene suhtlus Euroopa Komisjoni ning teiste ELi liikmesriikidega, et koordineerida erinevaid kaitsevalmidusega seotud ettevõtlusalaseid menetlusi, ningriigisisest koordineerimine ja suhtlus asutustega, et uusi lühemaid menetlustähtaegasid otseselt jälgitaks. Arvestades paketi kavandatavat erinevate loamenetluste tähtsust olulist lühendamist, võivad menetlusi läbiviivad valitsusasutused vajada tulevikus täiendavat ressursi, et oma ülesandeid tulemuslikult täita (tegelik mõju selgub pärast muudatuste rakendamist).

Koondpakett omab mõju riigieelarvele, kuna paketi rakendamisega võivad kaasneda kulud (mh tööstuse jaoks ühtse kontaktpunkti määramine, võimalikud IT-arendused loamenetluste kiirendamiseks, sh määruse kohaldamisalasse minevate projektide tuvastamiseks ja menetlemiseks jne), mida menetletakse sõltuvalt kulude tekkimise ajast riigi eelarvestrateegias ja/või aastases riigieelarves vastavalt riigi majanduslikele võimalustele või kaetakse vastava valitsemisala eelarvest.

4.1.4 Mõju keskkonnale

Mõju sihtrühmaks on riigiasutused ja organisatsioonid, kes esindavad keskkonnavaldkonda, ning Eesti ja ELi liikmesriikide elanikud.

Ettepaneku muudatustega, mis puudutavad kemikaalivaldkonna direktiive (kaitsevalmiduse erandite laiendamine) ning kiirloamenetlust kaitsevalmiduse projektidele (sh kiiremad tähtajad menetlustele), võib kaasneda keskkonnamõju. Kiirendatud menetluste puhul võib arvata, et võib avalduda mõningane negatiivne keskkonnamõju, kuna näiteks mõne loa andmisel võivad jääda olulised aspektid ja tingimused kaalumata. Selle minimeerimiseks on oluline rakendavas faasis tagada nii riigi kui ka erasektori võimalikult tõhus töökorraldus lubade menetlusel ja keskkonnaga seotud aspektide teadvustamine, muuhulgas et vältida tulevikus ilmnevaid muresid (näiteks mõne kaitsevalmiduse projekti veevarustuse tagamine jms tegevused, mida analüüsid võimaldavad tavamenetluses protsesside puhul tuvastada). .

5. Eesti seisukohad ja nende põhjendused

5.1 Eesti toetab Euroopa Komisjoni kaitsevalmiduse koondpaketi põhieesmäärke: protsesside lihtsustamist, regulatiivse koormuse vähendamist ja Euroopa Liidu õigusraamistiku kohandamist kaitsevalmiduse vajadustega. Intensiivse sõjategevuse ärahoidmiseks ja selleks valmisolekuks on oluline kiirendada Euroopa kaitsektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi investeringuid ning saavutada vajalik tootmisvõimekus. Seejuures peab Eesti jätkuvalt oluliseks piiriülese koostöö edendamist, ühtset konkurentsipõhist Euroopa Liidu kaitseturu arendamist ning väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate huvidega arvestamist.

Selgitus: Kriitiliselt oluline on, et Euroopa Liidu kaitseturgu reguleerivad kaitseotstarbelised- ja mittekaitseotstarbelised sätted saaks kujundatud praegusele Euroopat ümbritseva julgeolekustsenaariumiga vastavaks. Eesti toetab ettepanekute raamesmärgi luua ettepanekute toel sujuvam ja vähesemate bürokraatlike takistustega ELi kaitseturg, mis suudab pakkuda paremaid vahendeid liikmesriikide kaitsevalmiduse toetamiseks ning konkurentsivõimelise Euroopa kaitsetööstuse edendamiseks. Seejuures on Eestile oluline, et muudatused soodustaksid ühisel turul osalemist väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele, kes Eesti kaitsetööstusettevõtjatest moodustavad üle 99%.

ELis on kaitsetööstus liikmesriikide valitsustega tihedalt seotud sektor. Eriti ilmestavad seda suurriigid, kus on ajalooliselt välja kujunenud riigi osalusega tugevad ettevõtjad, kes käituvad sageli oma tööstuse suhtes rohkem kaitsvamalt. Peamised kaitseinvesteeringutega seotud protsessid alluvad liikmesriigipõhistele reeglitele ning seetõttu on piiriülene koostöö raskendatud. Protsessid alates administratiivnõuetest ja lõpetades investeeringute ligimeelitamisega takerduvad enamasti siseriiklike tõkendite taha, mistõttu ka kontinentaalselt on kaitsetööstuse jalule aitamine olnud raskendatud. Tähtis on, et muudatused kohandaksid üle ELi ühtselt, siis on ka ettevõtjatel lihtsam järgida protsesse teiste riikide seadusandlusi silmas pidades.

5.2 Eesti toetab kaitsevalmiduse projektide lubade menetlusprotsesside kiirendamist ning ühtlustamist Euroopa Liidu üleselt. Toetame menetlustähtaegade kehtestamist, kuid teeme ettepaneku, et määruses oleks selgemini kajastatud, milliseid lube on kiirmenetluse all mõeldud. Oleme valmis toetama ka erandite selgemat määratlemist olulise keskkonnamõjuga tegevuste loamenetluste puhul, kus ei pruugi olla võimalik ettenähtud ajaperioodi jooksul vajalikke uuringuid läbi viia ja/või kus pikemad tähtajad tulenevad rahvusvahelistest konventsioonidest.

Selgitus: Toetame ja tervitame määruse ettepaneku eesmärki, milleks on tagada, et kaitsevalmidusprojektide loamenetlus oleks kõigis liikmesriikides kiire ja ühtlustatud, toetades seeläbi siseturu, eelkõige kogu ELi hõlmava kaitseturu, tõrgeteta toimimist. Täiendavalt on oluline, et lubade andmisel säiliks kõrge keskkonnakaitse tase ning menetlustähtajad oleksid kooskõlas teiste Euroopa Liidu algatuste ja õigusaktidega ning rahvusvaheliste konventsioonidega.

Soovime, et ettepanekus sätestatud tähtajad (60 päeva loamenetluseks + erandkorras võimalus korra 30-päevaliseks või 60-päevaliseks pikenduseks)²⁴ kohalduksid selgelt ja õiguskindlalt määratletud kaitsevalmidusprojektidele ning jätaksid piisava paindlikkuse erijuhtudeks, kus ELi keskkonnakaitse nõuete täitmine eeldab täiendavate uuringute (sh keskkonnamõju hindamise) läbiviimist, mida ei ole võimalik kavandatud ajaraamistikus teostada. Samuti tuleb arvestada, et ettepanekukohase regulatsiooni rakendamine võib eeldada täiendava inim- ja rahalise ressursi kaasamist. Käesoleva seisukohaga toetame Eesti Vabariigi Valitsuse koalitsioonileppes sõnastatud eesmärki, milleks on riigikaitseliste arenduste jaoks hangete, planeeringute ja tegevuslubade kiirendamine ja lihtsustamine²⁵.

Keskkonnavaldkonna menetlused on oma olemuselt üldiselt samas keerukad ja ajamahukad, kuna need hõlmavad avalikkuse kaasamist, põhjalikke hindamisi ja laiapõhjalisi konsultatsioone. Lühemad menetlustähtajad peavad arvestama menetluste sisulist ülesehitust, ehk seni kehtiva tavapärase menetluse lühema tähtajaga (60 päeva + 30 päeva/60 päeva) piiramine ei pruugi olla keskkonnavaldkonna lubade sisulisi toiminguid (avalikustamine, kaasamine, keskkonnamõju hindamise teostamine) arvestades teostatav. Sealjuures tuleneb avalikustamise kohustus Aarhuse konventsioonist²⁶, mille osalised Eesti ja Euroopa Liit on, ning määruse ettepanek ka ise näeb ette, et konventsiooniga vastuollu minna ei tohi, kuid konventsioonis on ette nähtud ka kaitseerand, mille kasutamise võiks selguse huvides määruse ettepanekus selgemalt välja tuua. Euroopa Komisjon on hinnanud, et liikmesriigid saavad rakendada kaitsevaldkonna tegevuste puhul kriisideks ettenähtud erandeid, kuid erandeid saab kasutada vaid piiratud juhtudel ning mahukate kaitsetööstuse projektide puhul on nende kohaldamine tihti piiratud või välistatud. Menetluste tõhustamiseks ja õiguskindluse tagamiseks on vajalik kaaluda täiendavate, selgete ja piiritletud erandite loomist asjakohastes Euroopa Liidu õigusaktides, sealhulgas keskkonnamõju hindamise ja tööstusheite direktiivides, lisaks juba kaitseomnibussis käsitletud õigusaktidele. See võimaldab keskkonnavaldkonna

---

²⁴ Kaitsevalmidusprojektide loamenetluse kiirendamise määruse eelnõu kohaselt (artikkel 5) ei tohiks loamenetlus, sh loa andmine, kesta kauem kui 60 päeva; erandjuhtudel, kui kavandatud kaitsevalmidusprojekti olemus, keerukus, asukoht või suurus seda nõuab, võib liikmesriik tähtaega enne selle aegumist juhtumipõhiselt korra kuni 30 päeva või suure terviseriski korral ka 60 päeva võrra pikendada.

²⁵ [Koalitsioonilepe 2025-2027](#)

²⁶ [Keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioon–Riigi Teataja](#)

lihtsustatud menetlused kaitsevaldkonna tegevustele tagada Euroopa Liidu liikmesriikides ühetaoliselt.

Kaitsevalmidust tõstvate tegevuste hulgas võib näiteks veevaldkonnas ette tulla mitmeid olukordi, kus on vaja keskkonnakaitset. Näiteks võib osutada vajalikuks rajada uued veehaarded (puurkaevud või pinnaveevõtukohtad) staapide või sõjaväelinnakute jaoks või suurendada olemasolevate veehaarete tarbimismahtusid. Kui tarbimine ületab 500 m³ ööpäevas, tuleb hinnata põhjaveevarude seisundit, mis võib võtta aega kuni 1–2 aastat. Samuti võib tekkida vajadus rajada uusi reoveepuhasteid või heitvee väljalaskeid (sh ajutised käimlad ja purgimiskohad) või suurendada olemasolevate puhastite võimsust. Lisaks võib kaitsevalmiduse tagamiseks olla vajalik rajada jõgede ületamiseks sildu, truup või muid ületuskohti, mis eeldavad tahkete ainete paigaldamist veekogusse või veekogude süvendamist. Samuti võivad vajalikud olla (sõja)laevade remontimise, lastimise või lossimisega seotud tegevused. Teatud juhtudel võib veekogude ületamine eeldada ka puude ja põõsaste raiet veekaitsevööndis. Seetõttu ei pruugi loamenetluste puhul olla võimalik kõiki olukordi lahendada ühtse ja lühikese tähtajaga (60 + 30 / 60 päeva). Keskkonnakaitse nõuete täitmine, sealhulgas vajalike uuringute läbiviimine, võib suurema mõjuga tegevuste puhul nõuda oluliselt pikemat aega, näiteks kui tegevus läheb tööstusheite direktiivi²⁷ kohaldamisalasse.

Lisaks ei ole määruse ettepanekus välja toodud, milliseid lube kiirmenetluse all mõeldud on. Seondvalt 5.4 seisukohas välja tooduga, ei ole selge, mis tegevusvaldkonnad ja ehitised kaitsetööstuse nime alla loetakse ning sellest johtuvalt ei ole ka võimalik lõpuni hinnata, millised load erinevate määruse kohaldamisalasse kuuluvate taotlustega hõlmatud võivad olla. Ettepanekus välja käidud 60+30/60 päeva kiirmenetluse juures peame võimalikuks ehituslubade, keskkonnalubade ja registreeringute²⁸ menetlust. Küll aga ei pea me võimalikuks kompleksloa menetlust, mille kestus tööstusheite seaduse kohaselt on kuni 180 päeva (ilma keskkonnamõju hindamiseks vajaliku ajata).

Täiendavalt, kuna määruse ettepanekust ei selgu, kas kõikide lubade menetlus peaks toimuma paralleelselt (nt ehitusloa, keskkonnakaitsetloa ja kemikaalide käitamisluba) või järjepanu olenevalt tööstuse arendamise etapist, tekib küsimus lubade andmise järjestuse ning väljaandmise loogilise ajastuse kohta. Kuna teatud load (nt kasutusluba) antakse tavaliselt projektiarenduse lõpp-etapis, kui arendusobjekt on juba valmis, eelistame, et oleks selgemalt välja toodud, mis load on määruse all arvestatud ja mida ei loetaks kiirmenetluse all kohalduvaks. Määruse ettepaneku sõnastus ei luba ka erinevaid loastamisetappe nõ tükeldada menetlusprotsesside loogilise järjestuse eesmärgil, vaid ainult juhul kui ühe projektiarenduse alla kuuluvad mitu ehitist.

5.3 Eesti toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut luua kaitsevalmiduse tegevustega seotud lubade taotlemiseks keskne kontaktpunkt tingimusel, et sellel on koordineeriv funktsioon. Oluline on, et kontaktpunkt oleks loodud sarnastel põhimõtetel nagu Euroopa Liidu nullnetotehnoloogia määruse kontaktpunkt ning neid oleks võimalik ühendada, vältides sellega täiendavate struktuuride loomist.

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/75/EL, 24. november 2010, tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (uuesti sõnastatud) (EMPs kohaldatav tekst)

²⁸ [Kompleksload](#) | [Keskkonnaamet](#)

Selgitus: Kaitsevalmiduse koondpakett näeb muude sätete seas ette ka ühtse kontaktpunkti loomist kaitsetööstuse jaoks, et vähendada halduskoormust ja kiirendada kaitsevalmidustegevusega seotud loamenetlust. Ühtse kontaktpunkti loomine lihtsustab ettevõtjate jaoks asjaajamist. ELi nullnetotehnoloogiate määruse (NZIA)²⁹ alusel on sarnane kontaktpunkti ülesanne juba teatud tööstusprojektide puhul nõutud. Seetõttu peame mõistlikuks, et kontaktpunkt laieneb ka teistele valdkondadele nagu kaitsetööstus. NZIA kontaktpunkti rolli Eestis täidab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning kulu selle jaoks on planeeritud. Kuna antud kontaktpunkti ülesanne on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis, siis tööstuste jaoks selguse säilitamiseks ning halduskoormuse vähendamiseks võiks kaitsevalmiduse koondpakettis ette nähtud loamenetlustega seotud kontaktpunkt olla ühendatud NZIA kontaktpunktiga. Ühtse kontaktpunkti loomise ettepanekut saame toetada ainult siis kui kontaktpunkt toimib koordineeriva funktsioonina ega võta üle ametkondade ülesandeid ega õigusi loamenetluste protsessis. Hetkel ei ole komisjoni ettepanekus piisavalt selge, milline on täpselt kontaktpunkti roll. Kuigi peamiselt nähakse seda lihtsustava, koordineeriva ja infot jagava funktsioonina, on määruse kohaselt kontaktpunkt see, kelle otsusest taotluse terviklikkuse kohta sõltub menetlustähtaja algamine. Kontaktpunkt on ka see, kes teeb taotlejale teatavaks lõpliku otsuse.

5.4 Eesti eelistab lahendust, kus kiirmenetluste kohaldamisalasse kuuluvad ehitised ja tegevused oleksid selgemini defineeritud või liikmesriikide enda määrata. Juhul, kui kaasatud haldusorgan ei ole talle antud tähtaja sees arvamust avaldanud või muul viisil reageerinud, toetame antud menetlustoimingu vaikimisi sooritatuks lugemist. Eesti ei nõustu, et kogu loamenetluse tulemust loetakse vaikimisi lõplikult otsustatuks.

Selgitus: Soovime, et õigusakti³⁰ tasemel oleksid vastavad ehitised oluliselt täpsemalt piiritletud. Praegune ettepanek viitab kaitseotstarbelise tootena direktiivi 2009/43/EC artikli 3 (1) ja selle lisas leiduvale definitsioonile³¹, st pikale loetelule erinevatest toodetest või ainetest ning enamasti seotud sõjaliseks otstarbeks kohandatud tootega. Samas ei määrata loamenetlustes (näiteks ehitusloa puhul) nii täpselt tulevases ehitises toodetava toote või aine kasutajaskond. Väga laia toote või ainete nimekirja tõttu võivad osutuda võimalikuks ka olukorrad, kus püstitatavasse hoonesse kavandatakse näiliselt vastava toote tootmise ruumid, et saada soovitud leevendus, aga reaalselt hilisemas faasis vastavaid tooteid ei toodeta. Selliselt saab ehitise omanik ebaõiglase konkurentsieelise, sest hilisemalt neid ehitisi lammutama ei asuta. Alternatiivina peame võimalikuks ka lahendust, kus antaks liikmesriikidele võimalus tõhusama loamenetluse saavate ehitiste ja tegevusvaldkondade piiritlemiseks, et hõlmatud oleksid vaid kõige olulisemaid ja vajalikke tooteid tootvad tööstusehitised ja valdkonnad. Samuti peame oluliseks, et määruse ettepanekus sisalduvad definitsioonid oleksid selged ja üheselt mõistetavad.

Regulatsioon, kus luba loetakse vaikimis antuks, kui loa andja ei ole loa andmiseks määratud tähtaja jooksul teavitanud projektiarendajat loamenetluste tulemustest, võib praktikas kaasa tuua mitmeid probleeme. Lõpliku loa andmine võib tuua kaasa hoopis vastupidise olukorra, kus nõuded on jäetud ajapuuduse tõttu haldusaktile lisamata. Selline regulatsioon võib tekitada taotlejale ka täiendava rahalise koormuse näiteks ümberehitamise näol, kui vaikimisi antakse nõuetele mittevastava ehitise ehitamiseks luba ja nõuetele mittevastavusele juhitakse tähelepanu ehituse või kasutusloa taotlemise faasis. Samasugune risk on

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1075 Euroopa nullnetotehnoloogia tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks

³⁰ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus kaitsevalmidusprojektide loamenetluse kiirendamise kohta (COM(2025) 821 final)

³¹ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/43/EÜ Lisa \(LK 11-36\) \(Kaitseotstarbelist toodete nimekiri\)](#)

keskkonnakaitselubade puhul. Näiteks keskkonnakompleksloa andmine vaikimisi on riskantne, kuna load antakse suure mõjuga käitistele ning kui sellise loa menetluses jäävad olulised nõuded (näiteks vee või välisõhu seire, heitepiirväärtused, lubatud veevõtt, ohtlike jäätmete käitlemise tingimused jms) loale kandmata võib see avaldada ulatuslikku mõju keskkonnale ja seeläbi avalikkusele.

5.5 Eesti toetab riiklike ja julgeolekuhuvide kaitsmise kaalutustel kemikaalivaldkonnas ettenähtud kaitsevalmiduse tõstmise ning kaitsetööstuse arendamisega seotud erandite kohaldamisala laiendamist (nt. liikmesriikidele võimaluse andmist lubada vajaduse korral ulatuslikumaid erandeid kaitsevalmiduse kaalutlusel). Samuti toetame komisjoni ettepanekut anda liikmesriikidele võimalus jätta püsivate orgaaniliste saasteainete määruse raames koostatud aruannetes kaitsevaldkonda puudutav teave esitamata. Selgitus: Kaitsetööstussektor puutub kokku ka erinevate keemiliste ainete käsitlemisega, mistõttu on lisaks kaitsevaldkonda ning kaitseturгу puudutavatele regulatsioonidele oluline julgustada erandite kasutamist ka kemikaalivaldkonna õigusaktides (REACH nr 1907/2006, CLP nr 1272/2008, biotsiidi nr 528/2012 määrused). Paljudes neist on juba kehtivad erandid, mida saab rakendada ka riigikaitse huvides, kuid osades liikmesriikides on nende tõlgendamisel tekkinud ebakindlust. Seetõttu on oluline, et erandite kohaldamisalasse oleks selgelt hõlmatud ka kaitsevalmidus. REACH määruse sõnastust täiendatakse, et liikmesriigid võivad kehtestada ainete ning segu või toote koostises esinevate ainete suhtes erandeid REACH määruse nõuetest, kui see on vajalik riigikaitse huvides. CLP-määrust täiendatakse selliselt, et liikmesriigid võivad konkreetsetel juhtudel kehtestada teatavate ainete segude ja I lisa punkti 2.1 toodete (lõhkeained, segud, pürotehnilised ained ja segud, mittepüsivad lõhkeained, eriotstarbelised lõhkeained) suhtes erandeid, kui see on vajalik riigikaitse huvides. ELi biotsiidimäärust täiendatakse selliselt, et liikmesriigid võivad kehtestada biotsiidide või töödeldud toote koostises esinevate biotsiidide suhtes erandeid, kui see on vajalik riigikaitse huvides. Samuti peab erandite rakendamisel keskseks kaalutluseks jääma riiklik kaitsevajadus või laiemalt Euroopa Liidu julgeolekuhuvide.

Toetame komisjoni ettepanekut anda liikmesriikidele võimalus jätta püsivate orgaaniliste saasteainete määruse (2019/1021) raames koostatud aruannetes kaitsevaldkonda puudutav teave esitamata. Seda selle tõttu, et määrus rakendab Stockholmi konventsiooni ning eraldi kaitsevaldkonna erandit ei ole võimalik kehtestada, kuna ELi tasand ei saa kehtestada leebemaid nõudeid kui konventsiooniga kokku lepitud. Samuti toetame edaspidi erandivajadustega arvestamist juba konventsiooni ainete lisamise arutelude varajases etapis, et hinnata kohe ka mõju kaitsetööstusele ja alternatiivide olemasolu. Määruse järgi peavad liikmesriigid igal aastal esitama aruande infoga erinevate määruse rakendamisega seotud teemade kohta. Siiani ei olnud eraldi kaitsevaldkonda puudutava info kohta selle protsessi juures mingit erandit ette nähtud. Siin käsitletavas ELi määruste muutmise eelnõus on komisjon teinud ettepaneku, et kaitsevaldkonna huvidest lähtuvalt oleks edaspidi liikmesriikidel võimalik seda aruannet koostades kaitsevaldkonna detailsem info välja jätta.

Eesti toetab määrusesse (EÜ) nr 1907/2006 tehtud Euroopa Komisjoni poolt muudatusettepanekut, mis sätestab uueks asjakohasuseks laiendada riiklike kaitsetööstustarbeliste erandite kohandamisala, andes liikmesriikidele võimaluse lubada vajaduse korral ulatuslikumaid erandeid, säilitades samas peamise kohustuse tasakaalustada kaitse- ja julgeolekuvajadused tervise ja keskkonna kaitsega.

5.6 Eesti toetab kehtiva Euroopa Liidu kaitsehanke direktiivi tehtavaid muudatusettepanekuid, millega muuhulgas tõstetakse rahvusvaheliste hangete piirmäärade tõstmist kuni 900 000 euronini ning lubatakse kaitse- ja julgeoleku riigihangetes

rakendada tavahangete direktiivide lihtsustavaid vahendeid nagu dünaamilised hankesüsteemid, Euroopa ühtne hankedokument ja innovatsioonipartnerlus. Selgitus: Eestile on oluline, et kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihanked (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/81/EÜ) oleksid ajakriitilistes olukordades paindlikud ja tõhusad, kuid samas säilitaksid tasakaalu siseturu toimimisega ning väldiksid põhjendamatuid riske läbipaistvusele ja ausale konkurentsile. Eestile on oluline rahvusvaheliste riigihangete piirmäärade tõstmine kuni 900 000 euroni. Lisaks toetame muudatusi, mis lisaks piirmäära korrigeerimisele annavad liikmesriikidele võimaluse rakendada kaitse- ja julgeolekuhangetes ka tavahangete direktiivides sätestatud lihtsustavaid ja kiirendavaid vahendeid nagu dünaamilised hankesüsteemid³², Euroopa ühtne hankedokument³³ ja innovatsioonipartnerlus. Muudatused, mis Omnibus V koondpaketi ettepanekutega ellu hakatakse viima, aitavad Euroopal (sh Eestil) tagada kohanemise globaalse konkurentsi, julgeoleku olukorrast tingitud muudatustega ning kaitsevaldkonna siseturu vajadustega (paindlikkusega) kooskõla.

5.7 Eesti toetab kaitseotstarbeliste toodete ühendusesisese veo tingimuste lihtsustamise direktiivi muudatusettepanekuid, mille eesmärgiks on lihtsustada sertifitseeritud ettevõtjate kaupade ja teenuste liikumist siseturul ning laiendada üldiste veolubade kohaldamisala (sealhulgas Euroopa kaitsetööstusprogrammide toel loodavatele lahendustele). Samuti toetame teabenõuete kohaldamise vajaduse juhtumipõhist hindamist.

Selgitus: Eesti peab oluliseks, et kaitseotstarbeliste toodete siseturu toimimine (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/43/EÜ) oleks sujuvam ja vähem koormav, eriti sertifitseeritud ettevõtjate puhul, kelle tegevus on juba usaldusväärselt kontrollitud. See aitab tugevdada Euroopa kaitsetööstuste konkurentsivõimet ja koostöövalmidust. Üleüldise bürokraatia vähendamiseks kaitsevaldkonna toodete piiriülesel liikumisel toetab Eesti ühtsemate ja paindlikumate loamenetluste tingimuste loomist kogu ELis (eelnoü ettepaneku kontekstis). See aitab tagada kriitiliste komponentide kiirema jõudmise sinna, kus neid kõige rohkem vajatakse. Eestile on ka võtmetähtsusega, et regulatiivne paindlikkus ei tooks kaasa põhjendamatuid kompromisse läbipaistvuses ja järelevalves. Paindlikumad teabenõuded ettevõtjatele tuleks seetõttu üles ehitada viisil, mis vähendab ettevõtjate halduskoormust, kuid jätab riigiasutustele võimaluse saada informatsiooni detailide kohta, mis on otseselt seotud julgeolekuga.

5.8 Eesti toetab Euroopa Kaitsefondi määruse sätete laiendamist, et lihtsustada hindamiskriteeriume, muuta tööprogrammid mitmeaastasteks ning võimaldada toodete testimist ka väljaspool Euroopa Liitu, sealhulgas Ukrainas. Toetame kommertskasutusele eelnevate hangete lihtsustamist ja kaasrahastavate liikmesriikide juurdepääsu õigust arendusprojektide tulemustele. Eesti eelistab, et taotlusvoorude väline otsefinantseerimine peab olema, sarnaselt kehtivale õigusele, lubatud vaid erandjuhtudel. Selgitus: Euroopa Kaitsefond (EDF, määrus (EL) 2021/697 on hetkel ainus töös olev ELi kaitsetööstusprogramm, mille põhitähelepanu on teadus- ja arendustegevusel. Programm on jõudnud poolele elutsüklile ning esile on kerkinud kitsaskohad, mida on oluline muuta. Arvestada tuleb ka, et programmi määrus lepitati kokku enne Venemaa agressioonist tingitud intensiivistunud julgeolekuolukorda 2022. aastal. Olulisemad muudatused seejuures on hinnangute kriteeriumite lihtsustamine, alltöövõtu määra tõstmine, uuenduste turule toomise

---

³² Riigihanke vahend, mis võimaldab avaliku sektori asutustel sooritada pikema aja jooksul korduvaid oste ja ettevõtjatel süsteemiga liituda selle kehtivusaja jooksul

³³ Euroopa ühtne hankedokument on standardne vorm, millega ettevõtte kinnitab riigihankest kõrvaldamise aluste puudumist ja oma vastavust riigihankes sätestatud kvalifitseerimistingimustele.

kiirendamine (sh eelkommertshanked) ning loodavate lahenduste testimise võimaldamine Ukrainas, mis aitab saada reaalajas tagasisidet tehnoloogiate toimivuse kohta sõjaoludes. Eelkommertskasutusega hankimine ning liikmesriikidele juurdepääsu lihtsustamine arendusprojektis loodavatele tulemustele on oluline muudatus, sest täna on see telg kõige keerulisem väljakutse projektidesse kaasfinantseeringuga panustavate liikmesriikide ja projektikonsortsiumite vahel. Nimelt, projektis loodav intellektuaalomand kuulub ettevõtetele, kuid kaasfinantseeringuga projekti arenguid toetavad liikmesriigid teevad seda investeeringu eesmärgil, et saada seeläbi eksklusiivne kasutusõigus vastutasuks tehtud investeeringu eest. Selle vaidluskoha lihtsustamine on oluline mõlemale osapoollele, mida ka Eesti toetab.

Täiendavalt on meile oluline, et otselepingute puhul säilitataks direktiivis kehtivat eeskirja, millega võib määruse kohaselt EL rahastada tööprogrammi projekte tavapärase konkurentsipõhise taotlusvooru väliselt (ehk nõ otsefinantseerimise teel) vaid erandjuhtudel. Sh tuleb erandjuhtu hästi põhjendada, mille rakendamise üle otsustab eraldi Euroopa Komisjon. Otselepingute³⁴ kehtiva eeskirja muutmine (sh edaspidine laiemalt rakendamise soodustamine) kitsendaks avatud konkurentsi ning annaks eelise pigem suurematele kaitsetööstusettevõtetele. See omakorda pärsib aga Euroopa kaitsetööstuse laiemat arengut.

Kõige objektiivsem projektidele toetuste andmine saab toimuda läbi selge ja läbipaistva hindamisprotseduuri, mille kriteeriumid on asjakohased ning haldamine nii hindajate analüüsamise sisu kui ka ajamahu mõttes paindlik. Selle kõrval on otsetoetusega rahastuse andmine küll kiirem ja väiksema halduskoormusega, kuid läbipaistmatum ning vähem konkurentsi võimaldav. Otsetoetuse rahastamist Eesti üldjuhul ei toeta, väljaarvatud juhul kui tegu on erandjuhtumiga.

5.9 Eesti toetab rahastuse paremat kättesaadavust Euroopa kaitsevalmiduse, kaitseinvesteeringute ja kaitsetööstuse arendamise jaoks. Sealhulgas toetame erasektori kaasamise tingimuste lihtsustamist läbi programm InvestEU kaitsetööstusele kohaldatava erandi.

Selgitus: Toetame kaitsetööstusettevõtjate rahastuse kättesaadavuse parandamist läbi programm InvestEU tingimuste kohandamise. See aitab kiirendada investeeringute mahtu ja hoogustada uute tehnoloogiate kasutuselevõttu. Innovatsiooni soodustamine ning koostöö laiendamine aitab avardada võimalusi teadus- ja arendustegevustes rahastamiseks, sealhulgas kaheotstarbeliste lahenduste puhul, mis võivad olla kasulikud nii riigikaitstes kui ka tsiviilsektoris.

5.10 Eesti toetab muudatusettepanekut, mille kohaselt kestlike investeeringute raamistikust jäävad välistatuks vaid üldtunnustatud rahvusvaheliste relvakonventsioonidega keelatud relvad. Selline lähenemine aitab tagada kaitsevõimekuse arendamise kooskõla Euroopa Liidu strateegiliste eesmärkidega.

Selgitus: Eesti peab oluliseks, et Euroopa Liidu kestlike investeeringute raamistik arvestaks muutunud julgeolekukeskkonna vajadustega ja kaitsetööstust nähtaks kestliku investeeringuna. Piirangute sidumine vaid rahvusvaheliste relvakonventsioonidega keelatud relvadega on tasakaalustatud lahendus, mis välistab keelatud relvasüsteemid, kuid ei takista ELi strateegiliste eesmärkidega kooskõlas olevate kaitseinvesteeringute tegemist. Selline lähenemine toetab nii

---

³⁴ Otseleping (*ingl direct award*) on Euroopa Kaitsefondi tööprogrammi taotlusvoorus rakendatav korraldus, mille alusel ei konkureeri konsortsiumid Euroopa Komisjoni toetusrahastusele vaid selline õigus antakse otse konsortsiumile, kellel on Euroopa Komisjoni hinnangul objektiivne vajadus (Euroopa võimearenduslikus kontekstis)

Eesti kui Euroopa kaitsetööstuse konkurentsivõimet kui ka liikmesriikide võimekust reageerida julgeolekuohtudele.

5.11 Eesti toetab Euroopa Komisjoni hinnangut, et kaitsetoodete ja -teenuste tootmisvõimekuse suurendamisele suunatud riigiabi meetmed arvestavad julgeolekuhuvidega ega kahjusta ühtse turu toimimist. Eesti peab vajalikuks, et Euroopa Liidu riigiabi raamistik arvestaks praegust julgeolekuolukorda ja võimaldaks liikmesriikidel kiiresti tugevdada oma kaitsetööstuse võimekust ohu- ja sõjaseisukorras.

Selgitus: Eesti jaoks on see lähenemine oluline, sest see võimaldab suunata riigi ressursse otseselt kaitsevõime tugevdamisse ilma, et see tooks kaasa pikemaajalisi ja bürokraatlikke heakskiidumenetlusi ELi tasandil. Arvestades meie piiririigi positsiooni, on kaitsetoodete ja -teenuste tootmisvõimekuse kiire kasvatamine otseselt seotud riigi julgeolekusse panustamisega. Riigiabi reeglite paindlikum käsitlemine annab Eesti ettevõtjatele võimaluse kaasata vahendeid tootmisvõimsuse laiendamisse, kaitseotstarbelistesse arendusprojektidesse ja innovatsiooni, suurendades nii meie kaitsetööstuse konkurentsivõimet kui ka panust liitlaste ühisesse kaitsevõimesse. Tegu on Euroopa Komisjoni ettepanekuga koondpaketi teatises, kuid mida Eesti ka muudatuste osana toetab.

Arvamuse saamine ja koostööstamine

Seisukohad on koostööstatud Rahandusministeeriumi, Välisministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Kliimaministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja Siseministeeriumiga. Arvamust on ja ettepanekuid on palutud täiendavalt Eesti Kaitse- ja Kosmetööstusliidult ning Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuselt. Esitatud arvamusi on seletuskirja koostamisel arvesse võetud.